

**MELYIK PÁRTHOZ TARTOZZUNK
S
MILYEN KÉPVISELŐT VÁLASSZUNK?**

ÍRTA:
EGY NÉPBARÁT.

BUDAPEST, 1875

NYOMATOTT VODIANER F.-NÉL

Jelszó:

„Rabok legyünk, vagy szabadok?”

Ez a kérdés: válaszokat.

Petőfi

„Most vagy soha!”

Kossuth

1. K. Itt van újra a képviselőválasztás, tudod-e polgártárs mi az országos képviselő ?

F. Oly egyén, aki választói képében az országgyűlésen azon törvényeket alkotja, melyek szerint, — szentesítvén őket — tartozik országolni maga a király is, kormányozni a ministerium, melyeknek tartozik engedelmelkedni minden honpolgár; melyeknek jósaúktól függ tehát nagyrészen a haza s benne a nép jólléte s boldogsága, rosszasaúktól boldogtalansága.

2. K. Ha ily nagyfontosságú a képviselőség, milyen képviselőt választszunk tehát ?

F. Olyat, kinek hazafiságáról, a nép iránti jó indulatáról, értelmessége és becsületességéről, tántoríthatlan elvhúségéről, munkássága és ügybuzgalmáról meg vagyunk győződve s aki ezen tulajdonai mellett, azon párthoz tartozik, a melyik nemcsak szááján hordozza a haza és a nép jóllétét, de azért határozottan munkálkodik is; amelyik tehát azt akarja, amit az 1790/1. és az 1848-ki törvények s ezek nagy alkotója Kossuth akart s a melyik már 3 országgyűlésen akép működött is, — mi által kezességet nyújtott a jövőre is, — hogy ama törvények elvei: „állami önállóság, polgári szabadság, egyenlőség és testvériség“ s korunk újabb jelszavai: „közműveltség és közjóllét“ ne üres szavak, hanem valóság legyenek.

3. K. Mit mond az 1790/1-ki törvény s mit akart 1848-ban Kossuth és pártja?

F. Mindenek előtt azt, hogy hazánk, — melynek koronája, a mohácsi szerencsétlenség után, az önbizalom hiánya, illetőleg a török-toli félelem s a nemzet nagyjainak irigykedése, egyet nem értésé s elpuhulása folytán adatott a most uralkodó kir. háznak, azonban azon világos kikötéssel, hogy „Magyarország legyen önálló és semmi más országnak alá nem vetett,“ — ezen önállóságát, mely dacára a fönebbi szerződésbeli biztosítéknak, ezerszer kijátszatott, necsak törvényekbe) llássa, hanem valóságban is bírja, és pedig további veszélyek ellen, magyar kormány, magyar hadsereg, magyar pénzügy stb. által biztosítva, mert az uralkodó többi tarto-

mányaivali negyedfélszázados viszonyból megtanulhattuk, hogy csak az az „önálló ország“, mely „kizárólag önmaga intézheti minden állami ügyeit“ s megtanulhattuk, hogy „csak önálló ország követheti saját jóléte útjait,“ míg olyan, mely más országhoz van kötve, mint a lélánczolt rab — nem mozoghatván szabadon — elsenyved, nem munkálhatván saját jólétét, elnyomorodik, s sorsa az mi a teherhajóé, kénytelen arra és oda vinni kincseit, merre s hova a gőzös, melyhez lánczolva van, — vonszolja.

Azt akarta továbbá, hogy az osztrák járomból kiszabadított Magyarországnak, népe is kivétel nélkül szabad legyen. Ezért szüntette meg felszólalására az országgyűlés azon szolgai állapotot, hogy ámbár az ország népének milliói fizettek az adót, mégis pár száz-ezer nemes parancsolt; a pór csinálta az utat, mégis nekie kelle terhes szekerevel elcsigázott lovával kitérnie nemes uraimék elöl; a pór munkálta az ország földjét s nekie még sem volt egy talp saját földje, sőt ráadásul úrbéri földje termése is megdézsmáltatott s azt a minden emberi méltóságot lealázó állapotot, hogy a pórnak még igazát sem lehetett saját nevében a törvény előtt keresnie, s ha mégis kereste, sokszor csak a deresen találta meg azt, amit nem keresett.

S ezek helyébe állította, az emberi és polgári jogoknak a nem nemesekre is kiterjesztését akép, hogy legyenek jogban és törvény-előtt amint szabadok úgy egyenlők is, hogy azon egy haza fiai ne nézzék egymást többé ellenségnek, hanem testvéreknek, s hogy a leg-szegényebb pór fia is fölemelkedhessek, tehetsége szerint, a legma-gasabb polgári polczra, — meg az ország kormányába is — s mun-kálhassa a nép javát.

4. K. Hiszen azt mondják, hogy a jobbpárt 67-ben már vissza-állította a 1790/1 és 48-ki törvényeket?

F. Mondják, de nem igaz, mert a melyek a legfőbbek voltak qennök, mint a pénzügy, hadügy, külügy, tehát országunk vagyoni jólétének, biztonságának, önállóságának tényezői, azok mind kiha-gyátván belőlük, a melyek pedig éppen nem egyeznek velők, mint p. o. Ausztria 3000 millió adósságának evenként 32 millióval fizeté-se, előbbi 600 ezernyi katonaságának meg 200 ezerrel emelése, a volt törvénytelen kormány hivatalnokainak s a muszkavezetőknek nyugdíjazása stb., azok még ráadásul vállaltatván hozzájuk, látni való, hogy a mi visszaszereztetett, az: „nesze semmi, fogd meg jól!“ ami pedig ráadatott, olyan mint a jégverés eső helyett.

És hogy ezen gyönyörűséges állapot fentartathassék, hogy az ily vakon s 10 évre kötött, tehát 2 év múlva lejáró egyesség újra s talán örök időre, minél könnyebben biztosítsasék, a múlt évben meg a képviselőket választók számát is tetemesen megkevesbítette, s a kiknél meghagyta, azokra nézve is megnehezítette a jobboldal.

5. K. Ámde a fönnebbi mulasztások mentségéül azt az ígére-tet tette a jobboldal, hogy egészen saját rendelkezésünk alatti azaz

belügyinkben kárpótolni fogja majd veszteségeinket s 8 éven át erre elég ideje lévén, megtette-e ?

F. Nemcsak meg nem tette, de a melyeket akkor meg meghozott, azokat is azóta részint megsemmisítette, részint megváltoztatta. Megsemmisítette p. o. a magyar hadseregnek még nevét is; megsemmisítette továbbá a nemzet ősidőktől gyakorolt jogát az igazságszolgáltató bírák választásában; megváltoztatta, sőt mondhatni megsemmisítette a megyék és városok önkormányzati jogait, valamint a bizottmányi tagok felének választását azzal, hogy fele választás nélkül, nagy adó fizetőkből áll, s egy ily tag annyi jogot gyakorol, mint ezer honpolgárt képviselőválasztott tag; ép így megsemmisítette a községekben is, a községi lakosoknak községi ügyeikhez szólhatási jogukat, azzal, hogy 5—6 nagyobb községekben 20—24 nagyobb adófizetőnek adatott a jog, a község ügyeiben a község ugyanannyi választottjával együtt intézkedhetni.

Továbbá a 61., sőt még a 65-ki választásokkor is, minden jobbpárti képviselő által megszüntetni ígért törvénytelen adónemek, mint: bélyeg, fogyasztási, örököségi adó, dohánygyedárúság, fináncz, stb. nemcsak hogy meg nem szüntettek, de törvényesítettvén, s állandósíttatván még fokozottabb mérvben s szigorúbban kezeltettek; a minden oldalról elviselhetetlennek állított nagy adó nemcsak lejjebb nem szállított, de több tekintetben, p. o. házadó még fölebb emeltetett s még szigorúbban Böt kamatostól szedetett s oly gazdálkodás üzetik, hogy ámbár évenként egy pár száz millióra megy az ország bevétele, még is évről-évre többet, sőt ez évben is 21 és fél millióval többet költ a többség mint a mennyi a bevételünk.

6. K. Hát a baloldali képviselők miért nem akadályozták meg azon veszedelmes törvényeket ?

F. Mert úgy 67-ben mint 69-ben folyvást, 72-ben pedig még kevesebben voltak, mint a jobboldaliak; pedig az ország gyűlésen is, mint a falusi tanácsban, a többség határoz.

7. K. Ámde most már a jobboldal megbukott, neve is eltemetett, tehát most már bizonyosan a baloldal az erősebb ?

F. Igen is megbukott, miután a rász gazdálkodással oda jutott hogy az országnak minden, de minden vagyonát elzalogosítva, s az azokra fölvett száz milliókat elköltve, több kölcsönt pedig már nem csak nem kapva, de nem is remélhetve, kénytelen volt beismerni, hogy a jövő évre már se pénz se posztó, sem apai sem anyai örökség nem marad, s így nincs miből tovább dúskáskodnia, sőt élni is; üres kamarának pedig nem akarván bolond gazdája lenni, átadta a tönkre tett országot a balközépnek, úgy tevén, mint az egyszeri cigány, aki midőn azt kérdezték: „ki enne meg ezt a kenyeret?“ sietve válaszolta: „én uram!“ „hát ezt a szallonnát hozzá? „ázst is én uram!“ De midőn azt kérdezték, hogy „hát ezt a tuskót ki vágja fel?“

nagylelkűen pajtásához fordult: „nó sólj már téés bribást, lássuk, téés mit tuds!”

8. K. És a balközép mit csinált ama jobboldali kufárokkal ?

F. Vállalkozott a tuskóvágásra olykép, hogy véghez vigye a lehetlent t. i. rostával merített vízzel megtöltse a közösiügy feneketlen hordóját; s e czélból átvette a jobboldaltól az ország üres kasszájának a kulcsát s adóssággal tele erszényét, cserébe odaadta aztán érettek eddig vallott elveit; s midőn így a nászajándékot kicserélték, a hatalom fölött pedig megosztotak, összeölekeztek, mint a régi szerelmesek, s hűséget esküvén élethalálra egymásnak, mint a szentírás mondja „lettek ketten egy testé” s nehogy ha haza mennek, rájuk ismerve volt választóik, kitegyék szűrőket, eldobták nevüket is, mint a suba-gallért, s elneveztek magukat, — uram bocsásd meg bűnüket, — „szabadelvű párt”-nak.

9. K. De ha a balközép beleolvadt a jobboldalba s mindkettő „szabadelvű” nevet is vett fel, most már csak lehet remélni tőlük jót ?

F. Madarat tolláról, embert szaváról lehetvén leginkább megismerni, hogy mit remélhetsz a balközép által javított jobboldali azaz szabadelvű párttól, fc. polgártárs, elgondolhatod abból, hogy a balközépnek előbb meg kellett fogadni, ki kellett ország világ előtt mondani, mert addig szóba sem állott vele a jobboldal, hogy „alunni hagyja addig vallott elveit.”

10. K. No de majd egyszer csak azon vesszi észre magát az ország, hogy a balpárti elvek megjavítják az előbbi jobbpártot is, s mindakettő s az ország sorsa is jóra fordul ?

F. Amely honig meg van romolva, önthetsz abba barátom bármily jó bort, inkább ez romlik meg attól, miért is okos gazda büzhödt hordóját inkább tűzre teszi, mintsem jó borát tegye benne haszonvehetetlenre, követve Krisztus tanácsát, ki meghagyta, hogy „senki se töltön uj bort ó-tömlőbe!”

Azonban „a fát gyümölcseről lehetvén leginkább megismerni,” kérdeztek meg választók: Mi jót tett azon 3 hónap alatt, amióta megalakult, a szabadelvű kormánypárt ?

11. K. No erre kíváncsiak vagyunk ?

F. Igaz, hogy mézes madzagul a választók szájába, az adóbefizetéstől függő választási képesség megszerzését april 15-ig kiterjesztette; ámde a mely jogot elébb á jobboldal a szegényebb szavazóktól elvett, azt már vissza nem szerezte, gondolván, hogy annál könnyebb lesz boldogulnia, ménnél kevesebb szavazóval gyűl meg a baja.

Amit azonban a jobboldal nem mert meg tenni, azt a szabadelvű párt minden lélekismereti furdalás nélkül megtette nevezetesen:

Nemcsak, hogy a jobboldal által megtartott s fölemelt adókat mind egytől egyig meghagyta, hanem azokat részben meg emelte is, mint p. o. a házadót, a bor- és hús- fogyasztási s személyes kereseti adót, s annyira, hogy a legszegényebb nép adóját majdnem ket- annyira csigázta mint előbb állot. De eddigelé még nem létezett új adónemeket is hozott létre, minélfogva, ezentúl vásárra nem hajt- hatod lovadat, marhátat stb. hacsak bélyegzett levelet nem váltasz róla; sőt tehenednek még bornyújáról is, ezentúl puskát nem tart- hatsz, hacsak bélyegzett folyamodványon ki nem nyered, hogy 1—1 frtot fizethess évenként minden csöve után; de még ekkor se lőheted meg vele a nyulat, mely gyümölcsfádat rágja, a rókát, mely feleseged tyúkját viszi, vagy a farkast, midőn megtámad, hacsak újra 12 frtot nem fizetsz fegyveredtől évenként; s gondolod, hogyha ennyi bajod között elbúsulva magadat, egy kis szívvidámítóhoz fordulsz, ingyen ihatod saját busásan megadóztatott szállód sokszor 5-szörös árba kerülő termését ?... Nem! attól is előbb fizetned kell. Sőt ha lőrét vagy csigert készítesz szállómunkásaid számára, még azért is meg finánczol az a szabadelvű párt, mely uralkodását azon kezdte ő, hogy 5—8. millióval emelte az ország adóját, s kitalált olyat: „Minőt ma- gyarnak meg nem talál, sem Kara sem pediglen Musztafa!“

12. K. De hát ha úgy tesz a szabadelvű kormánypárt is, mint ahogy tett a bünei súlya alatt összeroskadt jobboldal, miért nevezi magát „szabadelvűdnek?

F. Azért, mert baloldalinak nem nevezheti magát oly párt. melyben benne van a volt jobboldal is; továbbá most már kormány- párt leven, baloldali vagy ellenzéki néven nem maradhatott; azon- ban kormánypártnak sem tartá tanácsosnak nevezni magát, tudva, hogy a volt kormányok elveszíték hitelüket a népzet előtt; leginkább azonban azért, mert oly bárgúnak tartja a választó polgárságot, hogy azt hiszi róla, miszerint az nem lát át a szítán s így majd el fogja nekie hinni, hogy nemcsak névleg, de tényleg is szabad- elvű, s mint ilyet a közelebbi választáskor tüskén- bokron át, nyakra- főre tömegesen pártolandja s így könnyű szerrel többségre jutván „szabadon“ hozand oly törvényeket a milyeneket akar, de melyektől szeme is könybe lábbad a szegény ma- gyarnak.

13. K. Hát talán azért nevezi magát szabadelvű pártnak a kormánypárt, hogy ha többségre juttatjuk, neki majd minden szabad leszen a mi kárunkra?

F. Biz úgy polgártárs! mert az országgyűlésén a többség az úr, és ha a szabadelvű pártot juttatod többségre, akár mi jót ígérjen is egyik-másik közülük a választás előtt otthon, az országgyűlésén csak olyan lesz, mint akár Tisza vagy Ghyczy, mert mint Kossuth is írta róluk: „aki a farkasokkal lakik, együtt kell velük ordítnia“, nehogy báránynak nézve, felfalják.

14. K. Milyen pártbeli képviselőt választunk tehát?

F. Olyat, aki nem a szabadelvű, hanem azon párthoz tartozik, amelyik nem toldozni-foldozni akarja az ország jobblétét, hanem gyökeresen kíván rajta segíteni; olyat, aki nem homokra és nem Ausztria javára, hanem biztos alapra és hazánk földjére akarja hazánkat felépíteni, olyat tehát, akinek politikai hitvallása ez: „Magyarország legyen önálló s független magyar állam, mely minden idegen beavatkozás nélkül intézze minden ügyeit, mely teljes önállósággal bírjon a polgári közigazgatáson kívül a hadügy, a pénzügy, a nemzetközi viszonyok és közgazdaság minden ügyeiben.“

15. K. Miért szükséges az állami önállóság, s miért főleg az, az ország és lakóinak jóllétére nézve?

F. Azért, mert amely ország nem önálló, az nem is ország, csak tartomány, (tartozmánya azon országnak, melyhez kötve van), s mint ilyen saját javát, népe jóllétét nem eszközölheti, hanem mint a szolga, ura akarata szerint s érdekében kénytelen mindent tenni, mint a fejős tehén gazdájának kénytelen tejét tejfelit odaadni. Rab hazának, népe sem lehet szabad; szolganép pedig mindenütt ura által kiszarolt szegény, szegény nép aztán műveletlen, tudatlan, erőtelen. A mely nép pedig rab, keze, lába kötve, szegény, azaz tehetetlen; tudatlan azaz vak, nem lehet elégedett, nem lehet boldog, nem életerős, s mint ilyen utoljára jövője felett kétségbe esvén s önmagát elhagyván, lehetetlen neki fönmaradnia, országának s magának el kell pusztulnia.

16. K. Hát Magyarország is ilyen fejős tehene Ausztriának?

F. Ilyen, mert fizeti száz milliókig adósságát, melyből egy garast se látott, sőt a melynek egy része leigázásunkra vétetett föl; tartja oly nagy hadseregét, melynek költségeit nem bírja s a mekkorára szükségünk sincs; nyugdíjazza azon hivatalnokait, akik az önkényuralom alatt Magyarországon élődtek, sőt híztak, s mind ezt oly mértékben, hogy míg saját hazai céljainkra alig jut közadónkból néhány millió, addig Ausztria nagyhatalmi érdekében kiad évenként 100 milliót, úgy hogy soha sem tér vissza, hacsak adósság képében nem.

Ezenkívül legfőbb vasutaink, egész Dunánk, osztrák kereskedelmi érdekeknek szolgál; vám- és kereskedelmi szerződésünk Ausztriával olyan, mint két nagy piócza az ügyis vérszegény nemzet életén; mert míg Ausztria kézmű- és gyáripára Magyarországon a a külföldi ipar versenye ellen védve van s így annak itt szabad a vásár, addig Magyarország ipara saját földjén nincs védve sem az osztrák sem a külföldi sokkal fejlettebb ipar versenye ellen; valamint kereskedelmi téren is annyira Ausztria zsákmányai vagyunk, hogy amit külföldről olcsóbban vehetnénk vagy a mi terményünket oda drágábban adhatnánk, azt is Ausztria kapja

fél áron, s tőle kell venni két áron, mely farkas és bányász közötti szerződési viszony folytán kézműveseink elszegényednek, gyáraink sorra bukhatnak, földművelésünk fogyasztó és nyers terményeinket feldolgozó kézmű és gyáripar s belforgalom hiánya miatt pang s annak folytán közép és kisbirtokosságunkat ősei vérevel szerzett földjéből henye uzorások vetkőztetik ki, annyira, hogy maholnap idegenké lesz a hazai földje; kész nemzeti tőkénk is főnebbi révén Ausztriába vándorol, csak a sör, cukor és szesz fogyasztásadójában is 10 millió évenként a nemzetközi kereskedelem útján pedig 40 millió 67. óta átlagosan, s mi fő, még magyar bankot sem tud a kormány teremteni, azért, mert az osztrák nemzeti bank, mint százkarú óriás, lekötve tartja pénzügyi viszonyainkat, s megbénítja hitelünket; a hazai kézmű s gyáripar, földművelés és kereskedelem eltetésére szükséges kölcsönöket pedig az osztrák nemzeti bank a kellő mérvben nem adja, oda juttatott bennünket, hogy míg más országokban 2—3 legfőleg 4—5 a kamat, addig Magyarországon takarékpénztáraknál is 12—15, magánosoknál 50—60 sőt 100—150, meg biztos fekvőségekre betáblázások mellett is; minek következménye aztán, hogy amely mértékben Ausztria gyarapszik, Magyarország azon mértékben szegényedik; s hogy Ausztria követeléseit kielégítse, a legszükségesebbeket is kénytelen magától megtagadni; s még így is csak kölcsönökkel, és ama kölcsönök kamatait új meg új kölcsönökkel képes fizetni csupán, minek folytán évenként 25—30 millióval többre megy kiadása mint a mennyi bevétele; mit mind összeszámítva évről-évre mintegy 200 millióval szegényedik az egész ország.

17. K. De hisz így Magyarországnak előbb-utóbb tönkre kell menni?

F. Ha a 67-ki kiegyezés, azaz: ha az óriási közösügyes kiadások meg nem szüntettetnek; vám- és kereskedelmi szerződésünk saját érdekünk szerint nem újítatik meg s nem önállósítatik; ha magyar bank nem alapítatik minél előbb; ha költséges közigazgatás és igazságszolgáltatásunk meg nem változtatatik, már a jövő évben fizetéképtelenné leszünk s nincs erő és hatalom, mely a jelenlegi rendszer mellett az állambukástól megmenthesen bennünket.

18. K. Hisz a szabadelvű párt azt mondja, hogy az a célja, hogy Magyarországot a tönkrejutástól megmentse?

F. Nem is azon az úton indult, hogy azt tehesse, holott nagyobb része a 67-ki kiegyezést készített jobboldaliakból áll, volt balközépi része, élén Tiszával, pedig kimondta, hogy alunni hagyja elveit; alvó elvek pedig olyanok, mint a néma gyermek, kinek annya sem érti szavát.

19. K. De hát van-e olyan párt, a melyiktől Magyarország megmentését biztosan lehessen reményelni és melyik az?

F. Van, s azon párt az, amelyik kézzelfoghatólag tapasztalva, hogy bajaink fő kútforrása a 67-ki kiegyezésen alapuló közösügy, ennek megszüntetését, — illetőleg Magyarországnak önállóvá tétel-

lét, tehát Ausztriától függetlenítését hangoztatja folytonosan, s éppen ezért, — hogy kiki megérthesse, hogy mit akar, — nevezte el magát Kossuth nagy hazánk fia által is helyeselten, „függetlenségi párt“-nak. De ide tartozik a 48-as párt is, miután ez is éppen azért nevezte magát 48-asnak, mivel a 48-ki törvényeknek is az a fő jellemük, hogy Magyarországot saját lábára akarták állítani; sőt ide számíthatók azok is, akik a belközép pártból éppen azért nem csatlakoztok a szabadelvű, — vagy helyesebben kormánypárthoz, mert míg a szabadelvűek letették a fegyvert a közösigy ellen, addig azok éppen hazánk önállóságát, s ennek követelményeit, biztosítékait akarják szívvel lélekkel visszaszerezni illetőleg a közös ügyeket megszüntetni, amiéit míg amazokat együtt közösigyi vagy osztrák-magyar pártnak, ezeket, t. i. a függetlenségi, — a 48-as és az elvű baloldaliakat közjogi ellenzéknek vagy baloldali ellenzéknek is nevezliotnők.

20. K. De ha már megtörtént jogaink ama feláldozása, lehet-e azon segíteni és mikép?

F. Lehet és akép, hogy az ország választó polgárai, különösen a nép és az iparosok, mert ezek vannak leginkább sújtva, kövessenek el mindent a folyó évi választáskor, hogy oly képviselők küldessenek az országgyűlésre, akik hazánk függetlenségét írják zászlójukra : mert az országgyűlésnek új törvények hozatala, előbbi rász törvények megváltoztatása leven éppen feladata, természetes, hogy a milyen párt lesz az országgyűlésen többségben, oly párt elvei szerinti törvények fognak hozatni: ha tehát a közjogi ellenzék jut ott többségre, az addigi káros törvények meg fognak változtatni s az ország állami jogai vissza fognak állíttatni; s erre ép a most választandó képviselők lesznek hivatva, miután a 67-ki egyezés 77-ben fog lejárni.

21. K. Ámde azt állítják, hogy miután a magyar király osztrák császár is, Magyarország állami ügyeit el sem lehet választani Ausztriától ?

F. Hogy ellehet, tanúsítja azon körülmény, hogy 48-ig is jogilag teljesen tényleg is nagyobb részben el volt különítve, annyira, hogy p. o. pénzügyünket külön kezeltük, pénzt, újonczot s háború esetén segélyt külön szavazott meg az országgyűlés; sőt vámsorompók is választottak el Ausztriától. S hogy ily viszony lehetséges, tanúsítják oly nemzetek példái, melyeknek szintén egy s ugyanazon fejedelmük s mégis külön pénz-, had- és külügyük van; mint p. Svéczia és Norvégia, Hollandia s a kis Luxemburg, és azon példa, midőn a magyar király egyúttal cseh király volt, s a midőn Magyar- és Lengyelországnak egy volt a fejedelme.

22. K. Meg lehetne tehát a magyar országgyűlés és az osztrák birodalmi gyűlés által a közös ügyek elintézésére kiküldeni szokott bizottságot — delegatio — szüntetni is ?

F. Igen, sőt megszűnvn a közös ügyek, nem is lenne rá szükség, s ezen kívánalom már az osztrákoknál is mutatkozik.

23. *K.* De hát mikép lehessen az egy fejedelem alatt élő két ország érdekét külön s mégis úgy vezetni, hogy ellentétes érdekek miatt összeütközések ne történjenek?

F. Épen a fejedelem azonosságánál fogva könnyebben, mint ahogy idegen szomszédos államok intézik ügyeiket egymás között. Joga lévén ugyanis a fejedelemnek a kormány — minisztérium — tanácskozásain jelen lenni, azokra befolyást gyakorolni, a békés kiegyenlítést biztosíthatja; miből kitűnik, hogy a két külön kormányon kívül egyéb közegre, p. delegatióra nincs is szükség; s ha külföldi háború fenyegetné ő felsége akár egyik akár másik államát, ép úgy, mint ahogy idegen államok — ha érdekeik közösek — szövetkeznek béke és háborúra, szövetkezhetik Magyarország és Ausztria is; ha pedig érdekeik nem azok, marad a nem érdekelt fél semleges, mi által biztosítva lesznek érdekeik elleni háborúk mindig saját esélyeitől, míg az érdekelt fél — ha igazságos s az európai közérdekkel egyező ügye, keres s talál szövetségest, igaztalan s oktalan háborút pedig annál kevésbé idézhet elő akármelyik, minél inkább saját erejére van utalva, minélfogva a külön hadügyben, nem mint a kormánypárti vészmadarak huholják, az összeütközés, hanem inkább a béke s csupán igazolt érdek háború magva rejlik.

24. *K.* De ha Magyarországnak saját hadserege lesz, hátha először is Ausztria ellen fordítja fegyverét?

F. A király levéli a hadúr, már csak ennélfogva is, csupán gyáva félelem vagy rősz szándékú gyanúsításból származhat a főnnebbi hátha. De ha Magyarország törvényes és természetes, tehát elengedhetlen állami önállóságát, függetlenségét visszanyeri, ugyan miért fordítaná fegyverét Ausztria ellen? Sőt nem látván többé Ausztria által saját állami önállását fenyegetve, a mind szomszédosági, mind fejedelem közösségi viszonynál, mind a múlt századok alatt kifejlett számtalan érdekkapcsolatnál fogva, jó barátságra utaltan, legbensőbb szövetségesét keresné benne, mely természetes szövetségben, mindig nagyobb biztosítéka van a békének, mint a kényszerített barátságban, mi természet szerint nem is tarthat tovább, mint a mindig a kényszer hatása, miután: úgy a jog mint az igazság oly természetű, hogy csak teljes kielégítésben talál nyugalmat. Hogy tehát Magyarország viszonya Ausztriával a jog és igazság alapján vegleg tisztáztassék, az nemcsak Magyarország, de Ausztria s így a közös uralkodó ház jövőjének is érdeke se szerint nem a háború hanem a békés jövő kérdése.

25. *K.* Ámde a kormánypárt még azt is mondja, hogyha a közjogi ellenzők jut többségre, a király beszünteti az alkotmányt s ismét önhatalommal uralkodik inkább, mint Magyarország teljes önállóságába beleegyeznek?

F. Akik ezt mondják, azok ő felségéről, aki isten és az ország színe előtt esküdt meg arra, hogy Magyarország alkotmányát mind maga fentartja, mind mások által fentartatja, olyat tesznek fel, mi képtelenség, annyival inkább, mert ő felsége 49-től 67-ig tartott önuralkodása alatt, saját igen szomorú tapasztalataiból győződött meg arról, hogy Magyarország megelégedése feltétele az ő uralkodói boldogságának is.

26. K. Ámde Magyarországon oly sok másnyelvű s részben ellenséges érzelmű nemzetiség van, hogy ezek az Ausztria nélkül saját erejére utalt Magyarországot, kivált háború esetén, annyira ellensúlyozhatnák, hogy már csak ezért is lehetetlen Magyarország önállósága?

F. A magyarországi összes másajkú nemzetiségek együttvéve sincsenek annyian, mint a magyarok s így a magyar nemzet feletti uralomra, már csak ezért sem törekedhetnek, kivált miután a magyar nemzet keze közt még az államhatalom, nagyobb vagyonság s egyéb döntő súlyú fölények is vannak.

De ha a magyar nemzet méltányos, igazságos, sőt testvéries tud lenni a nemzetiségek iránt. t. i. nemzetiségi egyediségüket tiszteletben tartja, közművelődési érdekeiket kielégíti, a közjóllét áldásaiban őket lehetőleg részesíti, a magyar alkotmány jótékonyágát velők megismerteti, szóval akkép bán velők, mint atya gyermekeivel; az emberi természetből kiindulva, lehetetlenek kell tartanunk, hogy a magyarországi nemzetiségek minden méltányos érdeküket kielégítve sőt biztosítva tapasztalván, ép úgy mint az amerikai különnyelvű nemzetiségek békésen s áldásosan meg ne tudnának velünk férni; mert hisz 48-ban is, nem saját ösztönük s érdekeik által vezetve küzdöttek a magyarok ellen, hanem bécsi ármány által izgatva, melynek Magyarország állami önállósága esetén többé sem indoka sem lehetősége nem lehetne.

De mélyebben vizsgálva e sokak által félt ügyet, Magyarországon főleg 3 nemzetiség, a román, a szláv és a nemet jöhet számításba. Úgy de amaz Európa e részén ép oly elszigetelt s rokotalan mint a magyar, tehát ép úgy a nemet vagy szláv elem általi elnyelés veszélyének van kitéve, mint a magyar; saját érdekénél fogva is tehát, nem a magyar faj elleni, hanem mellettei viszonyra velei szövethézésre, jó barátságra, sőt testvériségre van utalva.

A szláv nemzetiségi kérdés pedig nemcsak magyarországi, hanem európai kérdés; egész Nyugat-Európa, különösen pedig az Európa közepén oly hatalmasan fejlődő német nemzet életkérdése, hogy a Duna és Tisza térein, egy a szláv túlterjedést, az északi és déli szlávok ölelkezhetését gátló magyar birodalom álljon fenn továbbra is; vagy elhagyatva Magyarországon e kérdésben Európa által, a szláv elem beékelje magát Európa közepébe, s körül vegye az északi tengertől az Adriáig a germán és a román elemet s uralja Európának nagyobb felét. Európa, különösen a nemet nép, saját érdekéről annyira megfélelkező, hogy ezt megengedje, nem lehet.

Ami pedig Magyarországnak a német elem általi veszélyeztetését, vagyis Magyarországnak Németország általi elnyelését illeti, ki oly vak hogy nem látja, miszerint az Ausztriával oly benső viszony, minő a jelenlegi, hordja magában elnémetesedésünk magvait tehát, hogy ép az e veszélytől félelem is kell hogy ösztönözzön bennünket teljes önállóságunk visszaszerzésére, mi ha megtörténik, ép úgy megtalálja Magyarország a német elem elleni biztosítókát Európa közérdekében, egyfelől t. i. az olasz, francia, szóval a román faj, másfelül Oroszország és a szláv fajok s Török-ország közvetlen érdekében, nehogy a német elem Európa szívét az északi tengertől a déliig ketté metszve, csapásait jobbra-balra tetszése szerint osztogathassa.

Ellenben ha Magyarország az európai egyensúly érdekében, e fontos téren, melyet elfoglalt, életképesen érvényesíteni nem leszen képes önmagát, megsemmisítése leendő európai köztörekvés tárgya.

Nyilván van ezekből, hogy Magyarország önállósága, a kebelébeni nemzetiségek által veszélyeztetve nincs; államisága s épen magyar jellegű államisága pedig a nemzetiségek saját érdekük által is igazolva van. Nem az önállóságra törekvés, hanem az Ausztriának alárendeltség fenyegeti tehát Magyarország állami léteit s a magyarországi nemzetiségeket is megsemmisüléssel; s így az osztrák-magyarok nemzetiségi ellenvetése vagy indokolatlan kishitűség, vagy rövidlátás, vagy csupa ürügy azon számításból, hogy annál tovább ők uralkodhassanak.

27. K. De minden pártnak szokott lenni programja melyben elvei, szándékai foglaltatnak, hogy a választók elhatározhassák magukat, hogy melyik párthoz tartozzanak, halljuk, mi a szabadelvű párt politikai hitvallása?

Négy egész napon át sarkalta az ellenzék a kormányt, hogy adja elő hát programját, hadd tudhassa a nemzet — hiszen joga van hozzá — hogy mit akar? Mert hisz a magyar nép nem birkanyjáj, hogy csak a kolompos után menjen bárhova: mind hiába, a kormány vagy azért mert nincsen is még programja, s így maga sem tudja még mit akar, vagy azért, mert az nem foglalja magában az állami önállóságot, de még az önálló nemzeti bankot s vámterületet sem, s így oly sérelmes, a nemzet legéletbevágóbb érdekeire nézve is, hogy nem mer vele előállani; vagy azért, hogy ámítani akarja a választókat, hogy a jó hazafiak a szabadelvű cím után, az osztrák-magyarok pedig eddigi tettei után s azon hiszemben, hogy töről metszett fattyú-hajtása az előbbi jobboldalunk, pártolják őt; vagy azért, hogy kedves gyerek maradjon Becs előtt; vagy mi legvalószínűbb, hogy amilyen a jövő országgyűlési többség lesz, olyan: ha akarom fekete, ha akarom sárga, s ha úgy kell, fekete-sárga lehessen s így mikép minden áron kormányra jutott, bármi áron kormányon is maradjon.

28. K. Hát a közjogi vagy baloldali ellenzék ha többségre jut, mit akar tenni?

F. Valósítani akarja mindazt, a minek alapját az 1790/1 s a 48-ki törvényhozás lerakta:

a) Akarja tehát: Magyarország önállóságát, melyhez, mint ki-mutattuk, nemcsak természetes, de törvényes joga is van, s mi nélkül az ország sorsa az, mi az oly gazdáé, kinek házában más parancsol, ke-nyerét más szegi meg, borát más üti csapra, ki saját házában csak zsellér, úgy hogy azt sem tudja mikor teljesedik rajta a példabeszéd: „adj szállást a sógornak, kiver a házadból.“ A mely nemzet saját hazájában nem úr s nem is törekszik azzá lenni, az életre nem méltó, korcs és bitang nemzet.

b) Akarja tehát, a már idézett nagyfontosságú, az ország önál-lóságától elválaszthatlan pénz-, had- és külügy önállósítását; hogy erszényünkben ne kotorászszon a német sógor, saját pénzünket for-dítva — mint eddig — romlásunkra, és hogy pénzünk, — ha kell — legyen is, mely célból nemcsak önálló magyar bankot akar az osz-trák helyett, de számos népbankokat, hogy az ország népe, uzsora nélküli olcsó pénzhez könnyen juthasson; hogy fiainkat ne hurczol-hassák ki osztrák miniszterek idegen országokba, más nemzetek sza-badságának elnyomására s az által azoknak ellenségünké tételére, hogy szükség esetén viszont azokat fordíthassák annyival inkább ellenünk; hogy a nemzetek lét nem lét kérdéseit magában foglaló beke és háború kérdései, a mi bőrünkre tudtunk nélkül, ne intez-tethessenek.

c) Sőt akarja, hogy pénzügyünk önállósításával megmenekül-hessünk oly szerencsétlen gazdálkodástól, mint a milyet, mint fön-nebb kimutattuk (4. és 16. k.) a kormánypárt folytatt.

d) Azt akarja, hogy az óriási katonai létszám, — mely jelenleg csak Magyarország részéről mintegy 350 ezer, — leebb szállíttassék, a katonáskodás rövidebb időre szabassék, s minél czélszerűbben ren-dezett honvédséggel pótoltsassék, mi által sok százezer családnak megmentetik a munkás kéz, és sok százezer megmentetik a munkát-hmság és korhelységhez szokástól, s milliomok pótoltnak meg az évi kiadásban is.

e) Azt akarja, hogy hazánk ipar s kereskedelmi érdekei ne legyenek alárendelve Ausztriának, minek folytán terményeinknek jobb vevőket szerezhetünk, külországookról beszerzendő szükségletein-ket olcsóbban eszközölhetjük, miáltal több s a mostani hitvány ban-kó helyett jó ércpénzre tehetvén szert, hazánk mindinkább gazda-gabbá lehet, pedig napjainkban a jólét, műveltség, szabadság, önál-lóság, egyesekre úgy, mint államokra nézve, egymásból folynak.

f) Akarja az Erdélylyel való egységet, nem csupán az uniótör-veny holt betűiben, de az intézmények azonosságában is; a nemzeti-segekkel való állandó biztos békét, jogaik és érdekeiknek az állami egység keretén belőli biztosítása, de egyúttal netáni túlkapásaiknak is fékmentésével.

g) Akarja a személyes szabadságnak minden önkény ellen való biztosítását, tehát teljes vallási illetőleg lélekismereti szabadságot, viszonzóságot, és így a papi s egyházi uralom megszüntetése tekintetéből is, a polgári házasság behozatalát; szóval a személyes szabadságnak s ennek követelményeinek az állami s társadalmi viszonyokkal összeférő kiterjesztését, valamint a szabadszólás, gyülekezési, egyesülési jog s sajtószabadságnak a hatalom kénye elleni megővését.

h) Akarja az egyéni szabadságból kifolyólag a jogegyenlőségnek is teljessé tételét, hogy ha kötelességeink egyesek, legyenek egyes jogaink is, s így akarja a virilis előjognak megszüntetését, a bíró választási jognak visszaszerzését, a kormánynak a közérdekeltség és tevékenységet elzibbasztó, minden kívülei önállást elnyeléssel fenyegető öszpontosítási törekvése ellenében, a volt jobboldal által tönkretett községi, városi és megyei önkormányzatnak újra felélesztését, teljessé tótelet.

i) Akarja, — hogy a nép egyéni, családi, társadalmi s állampolgári jogainak, de egyúttal kötelességeinek is tudatára s teljesítésére fölemelkedhessek, — a községeknek a szükséges tanodákkal országos intézkedés útjánai mielőbbi ellátását s általában a közművelődési intézményeknek — tehát földműves és ipartanodáknak is — az egész országban tervszerűen beosztását és felállítását; s a házi ipar kifejlesztését.

k) Akarja az oly sokaktól elvett szavazatjognak minél szélesebb alapon, kiterjesztését, mert ha minden ember viseli erejéhez képest az ország terhét, ha katonáskodnia kell annak is, kinek semmije sincs, kell hogy járulhasson is az ország s benne saját jóllétének intézéséhez mindenki; de akarja a szavazatnak titkos voltát is, hogy lelekismeretes meggyőződése szerint minden más befolyástól menten szabadon adhassa kiki szavazatát arra, a kiben leginkább bízik.

l) Akarja az ország és lakói anyagi jóllétének kifejlesztését, tehát mindenek fölött a többet költő mint beevő gazdálkodásnak megszüntetését, a pénzügy-, ipar- és kereskedelem önállósításán felül, egy czélszerű, a nemzetgazdaszat követelményeinek megfelelő adózási rendszer alapján kidolgozandó oly adótörvényt, mi kímélje a közvetlen életszükségletre valót, a mindennapi kenyeret, lehetőleg a kis vagyont, ellenben terhelje inkább a többet elbíró nagy vagyont s a kényelem s a fényűzés tárgyait; törölje el a húsfogyasztási adót; szállítsa le a só árát, mely — bár hazánkban több só van, mint Európa minden más államaiban együttvéve, — mégis kétszer-háromszor, sőt tízszeresen drágább, mint némely más sokkal vagyonosabb országokban; hozza be a marbasót; szüntesse meg a lottót vagy a kormánynak az állampolgárokkal szerencsejátzását, a dohány-egyedárúságot, mely a birtok szabad használatát s szabad gazdálkodást gátolva, a dohánytermelést és kivitelét megrontja, s az erkölcsrontó dugárúságot ápolja s a kutató rendszert táplálja, vala-

mint a kisebb királyi haszonvételeket (regale), mint korcsma-, vásár-, malom-, illetőleg vízijogot pedig szabályozni törekszik minél előbb.

m) Akarja ugyan a kereskedelem élénkítése, tehát terményeink értékesíthetése, a pénzforgalom emelése szempontjából a vasutakat, de nem kortesdíjul egyes kormányparti nagyurak, főpapok vagy városoknak, magát ki nem fizető irányban vezetve, két áron építve s oly felügyelet mellett kezelve, hogy évenként 16 milliót kelljen fizetnünk márcsak az eddigi vasutak kamatai fedezésére is, hanem oly vidékeken vezetve s oly takarékosan építve s jövedelmének oly szigorú ellenőrzése mellett, hogy kifizesse maga-magát; de még inkább akarja, hogy hazánk folyamai szabályoztatván, mind a hajózásra alkalmasabbá tétessenek, mind pedig partlakói az évenkénti vízáradás oly veszélyeitől meneküljenek, melyek több anyagi romlást idéznék az ország legtermékenyebb részére, az adóképességnek is rovására, mint a mennyibe folyamaink szabályozása kerülne; de mindenképezt akarja a közutak, — országutak hazaszerte kiépítését, mert a vasutak s a szabályozott folyamok ezek nélkül kellőleg nem hasznosíthatók, s az év minden szakában használható jó országutak nélkül, a nép ép akkor nem szállíthat a vasutak és folyamokhoz terheket, a midőn mezői foglalkozásai leginkább megengednék, mi által gyakran pangásra vannak kárhozthatva.

n) Akarja a 48/9-diki honvédek érdemeinek törvénykönyvben örökítését, azon harcainkban keresetképtelenné letteknek nyugdíjazását; ellenben a volt jobboldal által nyugdíjazott muszkavezetők s az önkényuralom alatt, a nemzet megrontására szolgált hivatalnokok milliókra menő nyugdíjának megszüntetését, s a helyett 48/9-diki szabadságharcunk érdekében készített iparczikkek s teljesített szállítmányokban s a magyar bankjegyekben szenvedett veszteségeknek lehető méltányos kárpótlását s így az ezekért elzalogosított nemzeti becsületnek beváltását, s 1849-ben Bécsbe vitt 2 millió arany ezüstünknek visszaszerzését.

29. K. Tőlünk távol, hazánk más vidékén lakó egyéneket lehet-e, helyes-e képviselőül választanunk ?

F. Minthogy a képviselő nemcsak saját választóinak, de az országnak képviselője s törvényhozója, lehet, s ha magunk között közbizalmat bíró egyének nem vállalkoznak, vagy tán épen helyi érdekek s más körülményeknél fogva nem választhatók helyes is, ismert jellemű s képességű egyéneket más vidékről is választani; sőt gyakran szükséges is, midőn országos híru s oly tehetségű egyének, melyekre a törvényhozásnak nélkülözhetlen szüksége van, saját lakhelyeiken megválaszthatóak, talán pártállásuknál fogva sem volnának.

30. K. Hát arra tekintsünk-e, hogy milyen vallású legyen képviselőnk ?

I. A közjogi ellenzék törekvései egyik legfőbbikének a vallási szabadságot is tekintvén, s annak áldásait minden vallásfelekezetű-ekre különbség nélkül kiterjeszteni óhajtván, a képviselőnek hitvallása nem jöhet tekintetbe. Magával a vallás lényegével pedig az országgyűlés nem is foglalkozik, sőt azt olyannak kívánja tekintetni mihez senki, semmi, még a törvény se férhessen, mivel csak istenének, saját lelkiismeretének tartozzék számolni a szabad polgár;

31. K. A 3 évről 3 évre történő új választás arra való-e, hogy akkor új képviselőt választszunk az előbbi helyett ?

F. Nem, hanem arra, hogy a 3 év elteltével legyen alkalma az ország összes választóinak, az ország netán változott helyzete, vagy a választók változott gondolkozásához, vagy az új fölmerülő kérdések s viszonyokhoz képest, alakítania törvényhozást. Ha tehát a választó közönség elvei, nézetei mások, mint 3 évvel előbb, vagy mint előbb választott képviselőjéé, ki talán pártállását is változtatta, szükséges is, hogy most más választszanak a választók; de ha az előbbi képviselő elveihez, ígéreteihez hű maradt, állását becsülettel, tevékenyen s hasznosan betöltötte, illik is újra megválasztani.

33. K. Ha oly fontos ügy a képviselőválasztás, hogy attól nemcsak a jelen, de a jövő is, s nemcsak saját, de gyermekeink jóléte is függ, megjelenjünk-e a választáson ?

F. Meg, még félholttan is! Mert egy szavazattöbbség is dönt s meglehet, hogy epén a te hiányzó szavazatod miatt bukik meg a párt; lehet, hogy az országgyűlésen s azon egy szavazattal megválasztott képviselő egyetlen többségével bukik meg a legszentebb ügy. Nem szabad oly dolgoznak lenni tehát polgártársam, mi miatt e legünnepélyesebb polgári cselekvényből, — a midőn minden egyes szavazó polgár a nemzeti fenség egyik fellentje — visszamaradj.

34. K. Kívánjunk-e leendő vagy már megválasztott képviselőnk-től valami jutalmat, megválasztatásáért ?

F. A képviselő, évekre elhagyván családi tűzhelyét, gazdaságát, egyik-másik talán hivatala nyújtotta jövedelmet is, oly képviselői állásért, a mi hasznot nem nyújt, sőt a melynek napdíja is oly szerény, melylyel magas állása igényeinek megfelelőleg ki nem jöhet: s feláldozván nyugodalmát, folytonos munka, sőt küzdelemnek, az élet lángját emésztő izgalomnak, netáni válság idején magát, családját, vagyónát végveszélynek tehetvén ki, s nem magáért, de hazája és polgártársai jólétéért, látni való, hogy nemcsak nem lehet, de nem is illő tőle, — mint hazánkban, fájdalom, oly szokásos, de más nemzeteknél ismeretlen dolog, — várni, sut elfogadni is bármit, a mi eszemiszom, pénz vagy egyeli érték, sőt az olyat, ki ilyen eszközökkel akar-ná magát megválasztatni, vessétek meg: meggondolván, hogy a ki vesz, az ad is, a ki tehát, úgy veszi meg, az ha megadják neki árát, el is adja képviselőségét, hogy tehát ily kezekben jogaitok nem biztosak.

De nem is tanácsos ma már ily, sőt sok más eddig szokásban volt visszaélést elkövetni, mert a 74-ki XXXIII. t. ez., mi a borítékon olvasható, kemény büntetésekkel tiltja meg.

*

Íme feltártam előtted v. polgártárs a haza sorsát, a pártok állását, eddigi tetteiket, s szándékaikat a jövőre, a kinek füle vau, hallja, lássa melyek üdvére valók.

Választhatok jó meggyőződésedek szerint, válaszszatok! Most vagy soha!

Isten vezérelje választásitokat, hogy igaz legyen a példaszó „A nép szava isten szava!“ Éljen a haza!

Tömeges megrendelés esetén :

100 példányra 10,

500 „ 25,

1000 „ 40

száztóli adatik példányokban, Wodianer F. nyomdájában, Budapest
(megyeháztér 9. sz.)

Fele ár beküldése esetén, utánvét mellett, s könyvtáraknak számlára is küldetik.